

Raporttiluonnoksesta annetut lausunnot

7/2018 Finanssipolitiikan valvonnan arvio valtiovarainministeriön makroennusteiden luotettavuudesta – Tarkastelussa BKT-kasvun, työttömyysasteen ja inflaation suhdanne-ennusteet vuosille 1976–2016 127/56/2018

Valtiovarainministeriö 19.3.2018.
Elinkeinoelämän tutkimuslaitos Etla 22.3.2018.
Palkansaajien tutkimuslaitos 29.3.2018.

19.3.2018

Valtionalouden tarkastusvirasto
Finanssipolitiikan tarkastuspäällikkö Matti Okko
PL 1119
00101 Helsinki
finanssipolitiikanvalvonta@vtv.fi
Lausuntopyyntö 9.3.2018 (Dnro 127/56/2018)

Lausunto VTV:n finanssipolitiikan valvonnan VM:n makroennusteiden luotettavuuden arvioluonnokseen

Valtionalouden tarkastusvirasto on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa finanssipolitiikan valvonnan valtiovarainministeriön makroennusteiden luotettavuutta koskevaan arvioluonnokseensa.

Arvioluonnoksen tarkoituksena on vastata peruskysymykseen: Ovatko valtiovarainministeriön bruttokansantuotteen, työttömyysasteen ja inflaation ennusteet olleet luotettavia vuosina 1976–2016? Vastausta kysymykseen haettiin seuraavien osakysymysten kautta:

1. Miten VM:n ennusteet ovat osuneet verrattuna muihin keskeisiin talousennustajiin?
2. Ovatko VM:n ennustevirheet olleet ajallisesti riippumattomia ja toistumattomia?
3. Ovatko VM:n ennusteet olleet harhattomia?
4. Ovatko VM:n ennusteet kattaneet naivin ennusteen sisältävän informaation?
5. Ovatko VM:n ennusteet sisältäneet kaiken oleellisen informaation ennusteen teon hetkellä?

VTV toteaa arvioluonnoksessaan, että valtiovarainministeriön BKT:n, työttömyysasteen ja inflaation ennusteissa ei havaittu sellaisia piirteitä (vinoumia), jotka julkisen talouden suunnitelmaa (JTS) koskevan asetuksen mukaan edellyttäisivät toimenpiteitä asiantilan korjaamiseksi.

Valtiovarainministeriön on helppoa yhtyä VTV:n arvioon sen ennusteiden luotettavuudesta ja toteamukseen, että sen ennusteissa ei ole sellaisia piirteitä, joiden perustella asiantilaa pitäisi ryhtyä korjaamaan.

Valtiovarainministeriö arvostaa arvioluonnoksen perusteellista ja hyvien käytänteiden mukaan suoritettua ja raportoitua tilastollista analyysiä ennusteiden luotettavuuden toteamiseksi. Valtiovarainministeriön ennusteiden harhattomuutta on tutkittu usein, mutta VTV:n arvion kattavuus ylittää selvästi aikaisempien arvioiden kattavuuden käytettävän aineiston laajuuden sekä tilastollisten menetelmien soveltamisen osalta.

Sähköisesti allekirjoitettu | Signerad elektroniskt | Signed digitally

Valtiovarainministeriö seuraa myös itse omien ennusteidensa harhattomuutta ja julkaisee tuloksia Taloudellisissa katsauksissa sekä vuosittain Ennustepoikkeamaraportin.

Mikko Spolander
Osastopäällikkö, ylijhtaja

Asia: Lausunto finanssivalvonnalle raporttiluonnoksesta "Finanssipolitiikan valvonnan arvio valtiovarainministeriön makroennusteiden luotettavuudesta" (Dnro 127/56/2018, 8.3.2018).

Pidän raporttia asiantuntevasti laadittuna ja luotettavana. Siinä on arvioitu valtiovarainministeriön (VM), Etlan, PT:n ja PTT:n vuosina 1976-2016 laatimia ennusteita bruttokansantuotteelle, työttömyysasteelle ja kuluttajahinta-inflaatiolle useilla tilastollisilla mittareilla. Tarkastelun päähuomio on seuraavalle vuodelle laadituissa ennusteissa, mutta myös kuluvalle vuodelle laadittuja ennusteita tarkastellaan kattavasti. Ennustevirheiden systemaattinen analyysi edellyttää pitkän ajanjakson tarkastelua, minkä vuoksi valittu periodi on hyvin perusteltu. Lyhyen ajanjakson tarkastelussa satunnaisten tekijöiden vaikutus olisi voinut korostua liikaa.

Raportin päätehtävä on arvioida VM:n ennusteiden laatua valituilla mittareilla EU:n budjettikehysdirektiivin mukaisesti. Tältä osin raportti on kattava ja täyttää tehtävänsä.

Vertailtaessa valtiovarainministeriön ennusteita muiden laitosten ennusteisiin yksi ongelma on, että kaikki laitokset eivät ole laatineet ennusteita koko kyseiselle periodille. Etlalta ja VM:ltä suunnilleen vertailukelpoiset ennusteet löytyvät. PTT aloitti ennustetoiminnan vasta 1979, jolloin myös itse laitos perustettiin. Vertailussa tätä ei ole nähdäkseni eksplisiittisesti mainittu. Erilaiset periodit voivat vaikuttaa jonkin verran tuloksiin, joskaan eivät merkittävästi. Lisäksi PT teki periodin alkuaikoina ennusteita vain kerran vuodessa (kevällä), mikä vaikuttaa vertailtavuuteen. Tämä on kyllä tuotu esille useassa kohdassa. Selvyyden vuoksi raportissa olisi hyödyllistä tuoda eri kohdissa esille, mille periodille tarkastelu on kulloinkin kunkin laitoksen osalta tehty.

Vaikka käytetyt mittarit ovat hyvin valittuja, olisin itse esittänyt ensin osuvuusvertailun itseisarvojen keskiarvoa (tai mediaania) käyttäen ja edennyt sen jälkeen harhattomuutta mittaavaan keskiarvoon ja sitten muihin mittareihin. Nyt tottumaton lukija saattaa tulkita keskiarvon mittariksi ennustevirheelle (osuvuudelle), mitä se ei ole, koska positiiviset ja negatiiviset virheet eliminoivat toisiaan. Tämä on kyllä raportissa mainittu, joten valinta voi olla ainakin osittain maku- ja priorisointiasia.

Raporttia voisi vielä jonkin verran jäsentää luettavuuden helpottamiseksi. Tämä koskee erityisesti lukua "Tiivistelmä tuloksista".

Helsingissä 22.3.2018

Markku Kotilainen

Tutkimusjohtaja, Etlä

Lausunto VTV:n raporttiluonnoksesta ”Finanssipolitiikan valvonnan arvio valtiovarainministeriön makroennusteiden luotettavuudesta”

Raportissa suoritettuja, eri ennustelaitosten vertailuun käytettyjä testejä olisi ollut hyvä täydentää luomalla kvalitatiivinen kuva testeistä ”läpipääsemisen helppoudesta”. Tällainen kuva olisi voitu muodostaa suorittamalla (informaation kattavuuden testiä lukuun ottamatta)¹ tarkastellut testit myös ns. ”naiiville ennusteelle” (jossa suurelle annetaan tarkasteluvuonna sama arvo kuin edellisenä vuonna).

Tarkasteltuja ennustearvoja vastaavina suureiden todellisina arvoina on raportissa käytetty kunkin tarkasteluvuoden kohdalla seuraavan vuoden heinäkuussa julkistettuja, ensimmäisen kerran tarkennettuja kansantalouden tilinpidon tietoja. Raportin mukaan ”heinäkuussa julkaistavan 1. kerran tarkennetun vuosi-BKT:n katsotaan kuvaavan riittävän tarkasti edellisen vuoden kehitystä”. Valintaa perustellaan myös esittämällä, että ko. julkistus on ”selvästi ennustehetkeä ja tällöin käytössä ollut informaatiota lähempänä” (s. 8).

Valinnan perustelua on vaikea hyväksyä; kuuluuhan ennustelaitosten tehtäviin myös käytettävissä olevan informaation koherenssin ja uskottavuuden tarkastelu sekä Tilastokeskuksen julkistamien tietojen todennäköisimmän korjautumissuunnan arviointi. Myös näkemys, jonka mukaan Tilastokeskuksen ensimmäinen tarkastettu julkistus olisi riittävän tarkka, näyttää vaikeasti perusteltavalta. Esimerkiksi TK:n julkistama vuoden 2016 bruttokansantuotteen volyyymikasvun arvo on raportissa käytetyn julkistuksen jälkeen kasvanut 0,2 prosenttiyksikköä.² Tällaista tietojen myöhempää tarkentumista voidaan pitää – vertailtavien ennustelaitosten tasaväkisyyden huomioon ottaen – merkittävänä.

Työväen taloudellinen tutkimuslaitos julkisti vuosittaisen suhdanne-ennusteensa yleensä keväisin, ja raportin mukaan siinä käytetyistä TTT/PT:n ennusteista 17 on laadittu keväällä tai kesäkuussa. Tarkastelluista OECD:n ennusteista 34 on jo toukokuussa tai kesäkuussa laadittuja (s. 9). Vertailtavista ennusteista TTT/PT:n ja OECD:n ennusteet on siis laadittu muita ennusteita vähäisemmän ja epätarkemman informaation pohjalta.

Lisäksi TTT:n harjoittaman ennustetoiminnan tavoitteet olivat VM:n ja nykyisen PT:n ennusteiden tavoitteiden rinnalla vaatimattomia, eikä TTT ole aina edes pyrkinyt kilpailemaan ennustetarkkuudessa VM:n kanssa.³ Raportin graafisista esityksistä (s. 16) on helppoa havaita, että BKT:n kasvuennusteen ja työttömyysaste-ennusteen kohdalla TTT/PT:n menestys on ollut muihin

¹ Kuten Fairin ja Schillerin mallia kuvaavasta kaavasta (s. 13) välittömästi havaitaan, ennusteen informaation kattavuuden testi ei (muista tarkastelluista testeistä poiketen) soveltuisi naiivin ennusteen arviointiin.

² Vuoden 2016 BKT:n volyymin kasvu oli raportissa käytetyssä, 13.7.2017 päivätyssä TK:n julkistuksessa 1,9 %, mutta TK:n 31.1.2018 tekemän julkistuksen mukaan 2,1 %.

³ Työväen taloudellisen tutkimuslaitoksen esimies Pekka Korpinen luonnehti vuonna 1973 TTT:n ensimmäisen suhdanne-ennusteen sisältäneessä julkaisussa TTT:n ennusteen tavoitteita seuraavasti: ”TTT:n tarkoituksena ei kuitenkaan ole pyrkiä kilpailemaan virallisten suhdanneseurantalaitosten kanssa. Tavoitteena on yksinkertaisesti julkaista mahdollisimman luotettavia arvioita kuluttaja- ja palkansääjäväestöä kiinnostavien keskeisten taloudellisten muuttujien lähitulevaisuudessa odotettavissa olevasta kehityksestä” (TTT-katsaus, 2/1973, s. 1).

ennustelaitoksiin verrattuna heikoimmillaan 1970- ja 1980-luvuilla, mutta TTT:n resurssit ja akateeminen tavoitteenasettelu olivat tuolloin nykyiseen PT:een verrattuna vaatimattomia. Tämä motivoisi vuosien 1976-2016 jakamista kahteen tai useampaan osaväliin ja vertailun suorittamista eri osaväleille erikseen. Tosin tällöin pienentynyt otoskoko saattaisi tehdä raportin tilastollisista testeistä käyttökelvottomia.

Helsingissä 29. päivänä maaliskuuta 2018

Ilkka Kiema
Erikoistutkija, ennustepäällikkö
Palkansaajien tutkimuslaitos